

6.9.2013 / Seppo Ruotsalainen

Valtionvelka marxilaisittain

Suomen poliittinen johto ja taloustieteilijät päivittelevät valtionvelan suuruutta ja sen jatkuvaa kasvua. Sen sijaan he eivät aseta kysymystä siitä, mitä tuo valtionvelka on olemukseltaan ja alkuperältään.

Karl Marx tarkasteli Pääoma-teoksessaan valtionvelan syntyhistoriaa todeten, että julkinen luotto, ts. valtionvelkajärjestelmä, jonka ituja oli havaittavissa Genovassa ja Venetsiassa jo keskiajalla, valtasi manufaktuuriaikana koko Euroopan.

Valtionvelka on nimenomaisesti kapitalismiin liittyvä ilmiö. "Valtionvelka, ts. valtion luovutus – olipa valtiomuoto yksinvaltainen, perustuslaillinen tai tasavaltainen – painaa leimansa kapitalistiseen aikakauteen" (Pääoma 1, suom. 1974, s. 674).

Edellä olevassa lainauksessa on mielenkiintoista, että Marx rinnastaa valtion velan "valtion luovutukseen" (saksaksi die Veräusserung des Staates) (Das Kapital, Erster Band 1914. s. 682). Viimeksi mainitulla saksankielisellä ilmaisulla on suomeksi käännettynä merkitys "rahaksimuutto" ja juridisena ilmauksena "luovutus".

Marx käyttää myös astetta voimakkaampaa ilmaisua "pakkoluovutus", joka valtionvelan yhteydessä käytettynä tuo nykytilanteessa mieleen Kreikan valtionvelan, jonka seurauksena Kreikan valtio pakotetaan mm. myymään kansallisomaisuuttaan.

Valtionvelka uskontunnustuksena

Marx totesi ironisoiden, että valtionvelkaa perustellaan sillä, että "kansa tulee sitä rikkaammaksi, mitä pahemmin se velkaantuu" (Pääoma 1, s. 675). Suomessa eräänä keskeisenä perusteluna on jo jonkin aikaa ollut, että Suomi saa kolmen A:n luokituksensa ansiosta velkaa monia muita maita edullisemmalla korolla. Se saattaa kuulostaa kriittiseen korvaan siltä kuin iloittaisiin siitä, että maa alkoholisoituu sitä tehokkaammin mitä halvempaa viinaa on saatavilla.

Edellä sanotusta huolimatta valtionvelka on kohotettu lähes pyhimyksen asemaan, jota vastaan ei voi kapinoida. Huomauttaen, että julkinen luotto tulee pääoman credoksi (uskontunnustukseksi), Marx jatkaa: "Ja valtionvelan ilmaannuttua anteeksiantamattomana kuolemansyntyinä ei ole enää pyhän hengen pilkkaaminen, vaan uskollisuudenrikos valtionvelkaa vastaan" (Marx, em, 675).

Marxin näkemystä vahvistaa esimerkiksi Suomessa tällä hetkellä vallitseva tilanne. Kun täällä on viime aikoina häärätty "rakenteisiin" menevien "uudistusten" ja keskitetyn tulopoliittisen ratkaisun kimpussa, taustalla on tärkeimpänä vaikuttimena 100 miljardin euron rajaa hipova valtionvelka. Päättäjät pyrkivät kuitenkin pakon edessäkin lausumaan tämän sanan "valtionvelka" säästöjen ja leikkausten tärkeimpänä taustavaikuttimena mahdollisimman harvoin (koulussahan on opetettu kymmenen käskyn muodossa, että ei pidä lausua turhaan jumalan nimeä, koska siitä voi seurata rangaistus) ja käyttävät tihenevään tahtiin tapahtuvien leikkausten perusteluina sellaisia sanoja ja sanontoja kuin "rakennemuutospaketti", "työn tarjonnan lisääminen", "hyvinvointivaltio" ja "kilpailukyvyyn parantaminen".

Hengelliset asiat jäävät valtionvelan jalkoihin

Marxin 150 vuotta sitten esittämä arvio taivaallisten asioiden toisarvoiseen asemaan joutumisesta valtionvelan rinnalla ilmenee juuri nyt Suomessa esim. siinä, että loppiaisen ja helatorstain siirtäminen lauantaiksi näyttäytyy talouselämän päättäjille lähes pelkkänä järjestelykysymyksenä arkkipiispan tuskanhuudoista piittaamatta. Tai ehkä ei nyt sentään aivan piittaamatta. Vanhuuseläkkeen alaikärajan nostamisen puolesta lähes työkseen kampanjoiva EK:n johtaja Lasse Laatunen tuntui olevan lähes polvirukousasennossa pyytäessään arkkipiispalta ymmärtämystä tuon pääomapiirien jumalattoman suunnitelman läpiviemiseksi.

Tuon suunnitelman mukaan työntekijät pakotettaisiin työskentelemään myös noina kahtena mainittuna kirkollisena pyhäpäivänä ja rikkomaan näin jälleen kerran raamatullista kehotusta, jonka mukaan on muistettava pyhittää lepopäivä!

Päivi Räsänenkin

Arkipyhien siirtoaikkeen lauantaiksi luulisi olevan sen verran shokeeraava viesti kristillisdemokraateille, että he reagoisivat siihen hyvinkin voimakkaasti. Olisi voinut odottaa, että heidän puheenjohtajansa Päivi Räsänen olisi nopeasti avannut uudelleen sanaisen arkkunsa (jonka hän oli jo hiukan aikaisemmin avannut ja yhtä nopeasti sulkenut kodinhoidontukea koskevien muutosesitysten kohdalla).

Kristillisten omaksuma asenne tuotti myös arkipyhien siirtoa vastustaville tahoille pettymyksen. Kristillisdemokraattien äskettäisessä puoluekokouksessa Hämeenlinnassa puheenjohtaja Räsänen tyytyi ainoastaan pitämään esitystä arkipyhien siirrosta ”herkkänä kysymyksenä kirkolle” (HS 1.9.-13). Ei kuitenkaan niin herkkänä, että se olisi antanut aiheen asettua poikkiteloin pääomapiirien aikeiden tielle. Räsänen ei halunnut ottaa asiaan kantaa tässä vaiheessa. ”Minulle tämä oli ihan uusi keskustelun avaus”, hän kommentoi (HS, em.).

Herää kysymys, missä vaiheessa Räsänen on halukas ottamaan kantaa arkipyhien siirtoon ja miten on mahdollista, että näin selkeästi julkisuudessa ollut asia on ”ihan uusi keskustelun avaus” hänelle, joka muuten on niin valpas esim. aborttiasiassa, samaa sukupuolta olevien parien rekisteröimis- ja kirkollisen vihkimisen kysymyksissä ja sen huolehtimisessa, että suvivirsi veisataan kouluissa joka kevät, olipa kevät millainen tahansa.

Mutta palataan takaisin valtionvelkaan.

Valtionvelan historiaa lyhyesti

Julkinen luotto, ts. valtionvelkajärjestelmä valtasi siis manufaktuuriaikana koko Euroopan. Manufaktuuriajalla tarkoitetaan talouselämän esiteollista vaihetta, jolloin työntekijöitä koottiin suurin joukoin tuotantolaitoksiin (manufaktuureihin), joissa suoritettiin tavaroiden eri osien valmistus vielä käsityömaisesti. 1700-luvun jälkipuoliskolta alkanut ns. teollinen vallankumous siirsi nämä vaiheet vähitellen ja enenevässä määrin koneiden tehtäväksi.

Tähän saumaan valtionvelka tuli kapitalismille kuin taivaan lahjana, sillä valtionvelan mukana ja myötä syntyi kansainvälinen luottojärjestelmä. Kärkimaana tämän uuden järjestelmän läpiviemisessä toimi Hollanti, jonka manufaktuurit jäivät jo 1700-luvun alussa "kauas jälkeen englantilaisista" (Marx, s. 676). Hollanti siirsi painopisteensä teollisesta toiminnasta rahatalouden alueelle lainaamalla suunnattomia pääomia etenkin mahtavalle kilpailijalleen Englannille.

Marx tarkasteli aluksi valtionvelan olemusta ja vaikutuksia siirryttäessä tuotannon manufaktuurivaiheesta teolliseen vaiheeseen. On selvää, että nuo vaikutukset tulisivat toistumaan historiallisesti yhä uudelleen ja suurentuneessa koossa sitä mukaa kuin tuotannon ala laajenee.

Verotus valtionvelan täydentäjänä

Marx kirjoitti, että kun valtionvelka nojaa valtiontuloihin, joiden täytyy peittää velan vuotuiset korko- ym. menot, niin uudenaikaisesta verojärjestelmästä tulee valtionlainajärjestelmän välttämätön täydentäjä. Marx jatkaa tavalla joka sopisi opiksi ja ohjeeksi myös Jyrki Kataisen johtamalle nykyhallitukselle, joka jatkaa pähkäilyään siitä, onnistutaanko valtionvelkaa pienentämään vaiko ei. Näin Marx kirjoitti lähes 150 vuotta sitten:

"Lainat antavat hallitukselle mahdollisuuden kattaa ylimääräiset menot ilman että veronmaksaja sen heti tuntee, mutta tulevaisuudessa menot vaativat korkeampia veroja. Toiselta puolen jatkuvasti kasautuvista veloista johtuva verojen korotus pakottaa hallitusta uusien ylimääräisten menojen sattuessa ottamaan yhä uusia lainoja. Uudenaikainen valtion raha-asiain hoito, jonka akselina on välttämättömien elinhyödykkeiden (elintarvikkeiden SR) verottaminen (siis niiden kallistaminen KM), sisältää siis itsestään tapahtuvan verojenkasvun idun. Liikaverotus ei ole väliaikainen tapaus, vaan päinvastoin pysyväinen periaate" (Marx, Pääoma 1, s. 676).

Edellä mainitun toteamuksensa jälkeen Marx lainaa Johan de Witt- nimistä "isänmaan ystävää", joka ylistää valtionvelkajärjestelmän ja liikaverotuksen yhdistelmää "parhaimmaksi järjestelmäksi, millä palkkatyöläinen saatetaan alistuvaksi, kohtuulliseksi, ahkeraksi ja...ylenmäärin työtä tekeväksi" (Marx, mt., 676).

Valtionvelka – orjuuttamisen muoto

Tässä tulee esiin se seikka, että valtionvelka liittyy kapitalismin vaiheeseen ja sitä kautta orjuusjärjestelmään, maaorjuuden jälkeen on kapitalismissa ollut vallitsevana palkkaorjuus. Se että valtionvelka on orjuuttamisen keino, tulee pelkistetyimminkin esiin tämän hetken Etelä-Euroopan maiden (ennen kaikkea Kreikan) velkataakassa, joka itse asiassa ilmenee velkaorjuutena. Fasismien ideologiksi paljolti aiheetta julistettu filosofi Friedrich Nietzsche (1844-1900) totesi, että orjamielen kaksi tärkeintä synnyttäjä historiallisesti ovat uskonto sekä toisaalta velkojan ja velallisen välinen suhde.

Valtionvelan avulla työväenluokkaa pidetään kurissa ja nuhteessa myös pisimmälle kehittyneissä "demokraattisissa" maissa. Valtionvelan hoitamiseen viitaten EU-komissio ja jäsenvaltioiden johto pakottavat erityisesti ns. kriisimaiden hallituksia taloudellisiin ja sosiaalipoliittisiin kiristystoimiin, jotka merkitsevät ko. maissa työväenliikkeen ja ay-liikkeen johdolla vuosikymmenien aikana toteutettujen saavutusten hyvin laajamittaista peruuttamista.

Valtionvelka ja tuotantoelämän murros

Valtionvelka astuu taloushistoriassa erityisen tärkeänä tekijänä esiin silloin kun on kysymys tuotantoelämän murroksesta eli kun siirrytään vanhasta tuotantomuodosta uuteen. Valtionvelka kaikkine siihen liittyvine tekijöineen osoittautuu keinoksi, jolla "lyhennetään väkivaltaisesti siirtymistä vanhasta tuotantotavasta uuteen" (Marx, mt., s. 677) toisin sanoen valtionvelkaa käytetään vanhan tuotantotavan väkivaltaiseen tuhoamiseen.

Näin tapahtui silloin kun historiallisesti siirryttiin manufaktuuriajasta teollisen tuotannon aikakauteen ja tämä sama ilmiö on uusiutunut ja uusiutuu aina uudelleen tuotantomuodosta toiseen siirryttäessä, jolloin kyseessä on tavallisesti aina myös kapitalismin kriisiytyminen. "Siirtomaajärjestelmä, valtionvelat, verotaakka, suojelutullijärjestelmä, kauppasodat ym. - kaikki nämä varsinaisen manufaktuuriajan taimet kasvavat jättiläiskokoisiksi suurteollisuuden lapsuusvuosina" (Marx, mt. s. 677).

Edellä mainittuun näkemykseen voidaan lisätä (asia, johon Marx itse pitkälle vastasikin erityisesti Pääoman kolmannessa kirjassa), että nuo edellä mainitut "taimet" kasvavat vielä jättiläiskokoakin jättiläismäisemmiksi suurteollisuuden kypsyysvaiheessa sekä nykykokemuksen valossa erityisesti ns. jälkiteollisessa yhteiskunnassa.

Marx selitti itse, miksi näin tulee tapahtumaan kirjoittamalla Pääoma 1:ssä (s. 675), että "valtionvelka on synnyttänyt myös osakeyhtiöt, kaikenlaisten arvopaperien kaupan, hinta- ja kurssikeinottelun, sanalla sanoen pörssikeinottelun ja uudenaikaisen pankkienvallan".

Hävytöntä menoa

On ilmeistä, että pääoman muodonmuutosten murroskohdissa pääomanomistajien asenne ja toimet työvoimaa, siis työväenluokkaa kohtaan saavat räikeitä ilmenemismuotoja. Usein näille kohtuuttomuuksille saadaan paremmin toimeentulevan kansanosan laaja tuki, välinpitämättömyys ja "kärsivällisyys" yhteiskunnassa esiintyviä epäkohtia kohtaan. Marx kirjoitti: "Kapitalistisen tuotannon kehittyessä manufaktuuriaikana Euroopan yleinen mielipide oli kadottanut hävyn- ja omantunnon viimeisetkin rippeet. Kansakunnat ylpeilivät kyynisesti jokaisesta hävyttömyydestä, joka edisti pääoman kasautumista" (Pääoma 1, s. 679).

Tällaista kyynisyyttä ja lähes inhorealista asennetta on kukkuramitoin havaittavissa nykyisessä "jälkiteollisessa" yhteiskunnassa, jossa teollisen tuotannon peruslohkot on saatettu hävitysprosessin alaisiksi. Tämä koskee esim. Suomessa mm. metsä- ja paperiteollisuutta, metalliteollisuuden tärkeitä lohkoja, laivanrakennusteollisuutta jne. Tähän liittyy se, että uudentyyppinen mielikuvapääomalla operoiva kapitalisti on vapautettu lähes kaikesta vastuusta suorittamiensa operaatioiden osalta.

Tälle menettelylle on luonut edellytykset ns. ulkoistamisprosessi, joka ilmenee yritysten ostetaan ja myydään – käytäntönä. Tällaisessa tilanteessa yksityiseltä enempää kuin julkiseltakaan pääomanomistajalta ei voida edes odottaa kaupassa sovittujen lupauksen ja sitoumusten noudattamista, koska yrityksen ostanut taho tai omistaja ei voi nähdä usein edes lähitulevaisuuteen eli siihen, missä vaiheessa yritys myydään eteenpäin ja kenelle ja mitä sen jälkeen tapahtuu. Suomessa tästä on eräs esimerkki korealaisomisteinen STX-telakkayhtiö, joka ensin lupasi suurehkon laivatilauksen Raumalle ja muutamaa kuukautta myöhemmin ilmoitti, että tilaus meneekin Turkuun.

”...kunnes juonet kavalat löi Ilkan Nokialla”

Tämän hetken (syyskuu 2013) varsinainen puheenaihe on matkapulinyhtiö Nokian juuri suorittama matkapuhelintuotantonsa myynti Microsoftille 5.4 miljardin euron kauppahinnasta. Tässä ei ole mahdollista eikä syytä ryhtyä puntaroimaan lähemmin tuota tapahtumaa, jota paraikaa pursuaa ulos median kaikista huokosista. Sen lisäksi mitä edellä Marxia lainaten todettiin pääoman hävyttömyydestä, saa kysymään ja päättelemään, onko Nokian kohdalla kysymys yhdestä näyttävimmistä puhalluksista ja väärinkäytöksistä, joita lähes yhtenäisenä virtana liukuu silmiemme editse tämänhetkessä kapitalistisessa talous- ja tuotantoelämässä. Nokian ex-johtajat ovat alkaneet lausua käsityksiään asiasta. Eräs heistä, ex-pomo Anssi Vanjoki pitää matkapuhelinyksikön myyntiä Microsoftille häpeällisenä tekona (HS 4.9.13). Vanjoki ei ole kielteisessä arviossaan yksin.

Ay-liike uuden tilanteen edessä

Markkinavoimien villiintymisen seurauksena (jossa valtionvelalla on merkittävä rooli) erityisesti ammattiyhdistysliike on tavallaan kokonaan uuden tilanteen edessä. Pitkään jatkuneen konsensus-hengen seurauksena ay- ja työväenliikkeeseen on syntynyt eräänlainen jatkuvuuden tunteen harha, jonka mukaan ”työnantajan kanssa on aina mahdollista sopia asioista”.

Markkinataloudessa on kuitenkin tapahtunut niin, että määrätyn ”hurlum-hei”- menon (jota esim. jatkuvat yrityskaupat sävyttävät) seurauksena pääomanomistajat vetäytyvät vielä aikaisempaakin enemmän työntekijöitä koskevasta vastuusta.

Aikaisemmasta patruuna-hengestä on edetty niin kauas, että jopa työnantajapuolen kanssa tehtyihin kirjallisiin sopimuksiin on syytä suhtautua aikaisempaa suuremmin varauksin. Tämä johtuu siitä, että työnantaja ei itsekään läheskään aina tiedä, mikä on esim. työllisyystilanne muutaman kuukauden kuluttua.

Tässä mielessä on kuvaava ja ajankohtainen tilanne, jossa juuri äskettäin päästiin alustavaan sopimukseen keskitetystä kolmivuotisesta palkkaratkaisusta, joka pitää sisällään 20 euron kuukausikorotuksen palkkoihin. Tuskin tästäkään todella vähäpätöisestä summasta oli ennätetty sopia kun EK:n taholta jo ilmoitettiin, että sopimus ei koskekaan kolmannen vuoden osalta sovittua 0.4 prosentin palkankorotusta, vaan että asia jää siltä osin edelleen auki.

Pääministerin johdolla irti ”vanhoista totuuksista”

Itse asiassa Jyrki Kataisen johtama hallitus Kataisen itsensä johdolla on edistämässä suuntausta, jossa aikaisemmin luvatuista ja sovituista asioista ei tarvitse pitää kiinni. Sekä Katainen että valtiovarainministeri Jutta Urpilainen puhuivat vielä viime kuntavaalien alla kuntien pakkoliitoksia vastaan, mutta eduskunnan kyselytunnilla 5.9. ilmeni, että mielipiteet hallituksessa olivat muuttuneet ja kuntien pakkoliitoksille avataan nyt mahdollisuus. Taloustilanteen muutokseen viitaten Katainen esitti, että sekä hallituksen että opposition tulisi tarkistaa omia ”kiveen hakattuja totuuksiaan”.

Kataisen mukaan kuntavaalien alla ei tiedetty, että kuntien velvoitteita ja palveluja joudutaan karsimaan miljardin euron edestä.

Tässä tulee siis ratkaisevasti eteen jälleen tuo Suomen 100 miljardia euroa hipova valtionvelka, jonka huomioiminen oikeuttaa mm. jo sovituista päätöksistä lipsumiseen.

Työväen- ja ay-liike vaarassa sortua illuusioihin

Nyt on olemassa erittäin suuri vaara, että työväen- ja ay-liikkeessä ei ymmärretä käsillä olevan kriisin ja murroksen todellista luonnetta ja todellista syvyyttä. Päätäjien keskuudessa oletetaan, että kriisistä selvitään jotenkin niin kuin ennenkin (vaikka ministeri Jutta Urpilainen äskettäin havaitsikin, että "aika entinen ei koskaan enää palaa"). Tuo toteaminen ei kuitenkaan vielä (enää) riitä, vaan tuon toteamuksen jälkeen ja ohessa pitäisi alkaa elää tuon tosiasian vaatimalla tavalla, eli huomioimalla todella se, että aika entinen ei palaa.

Tällaisesta elämänmuutoksesta ei kuitenkaan ole Kataisen hallituksessa mitään merkkejä havaittavissa. Sen sijaan, että alkaisi elää uudella tavalla, Katainen alkaa elämöidä vanhaan tapaan, että keppiä ja porkkanaa käyttäen aiotaan saada suomalaiset tekemään pidempiä työuria.

Tällä hetkellä työväenliikettä uhkaa sellainen vaara, että sen piirissä aletaan uskoa, että tämä velkakriisi on "meidän kaikkien yhteinen asia" ja että "me kaikki" olemme siihen samalla tavalla syyllisiä (olemme syöneet enemmän kuin tienanneet jne.) ja että tämän vuoksi "meidän kaikkien" (myös työväenluokan ja työväenliikkeen) tulee olla valmiita yhtäläisiin uhrauksiin.

"Yhtäläisistä uhrauksista" ei ole kyse

Todellisuudessa ei kuitenkaan ole kysymys "yhtäläisistä uhrauksista", vaan esimerkiksi hallituksen äskettäin julkistama rakenneuudistuspaketti kohdistuu ylivoimaiselta valtaosaltaan työntekijöiden, palkansaajien ja eläkeläisten palkka- ja sosiaalietuuksien heikentämiseen. Pääomanomistajien ja varakkaiden ihmisten "uhrautuminen" ei näy tuossa "paketissa" oikeastaan millään tavoin.

Siinä ei puututa esim. millään tavoin sellaiseen hävyttömyyteen ja suoranaiseen törkeyteen kuin yritysjohtajien ylisuuriin palkkoihin ja palkkioihin, jotka ovat erityisen tuomittavia eläkeyhtiöissä (kansalaisten kokoamia eläkevaroja käytetään eläkejohtajien varallisuuden kasaamiseen ja perusteluksi tuollaisen käytännön jatkumiselle riittää toteamus, että tuohon epäkohtaan ei ole mahdollista puuttua !).

Eräs keskeinen työväenluokkaa uhkaava vaara on, että sen piirissä jotenkin naiivisti uskotaan ja oletetaan, että nyt suoritettavat "uhraukset", siis nyt tapahtuvien taloudellisten ja sosiaalisten etuuksien menetykset saadaan takaisin "sitten kun tämä kriisi on ohi". Nyt jos koskaan pitäisi työväenliikkeessä ottaa huomioon se marxismin klassikoiden aikoinaan esiin nostama tilanne, jossa tuotantovoimat ja tuotantovoimien omistussuhteet joutuvat siinä määrin sovittamattomaan ristiriitaan keskenään, että tie eteenpäin voi kulkea vain todella syvällisten rakenteellisten uudistusten kautta. Siis rakenteellisten uudistusten ilman lainausmerkkejä, mikä tarkoittaa todellisia muutoksia tuotantovälineet omistavan luokan ja työväenluokan valtasuhteissa.

Työväenluokalta riisutaan saavutettuja etuuksia

Seuraava rinnastus voi olla kärjistys, mutta historiaan palaten melko tasan 74 vuotta sitten (1.9.1939) Hitlerin Saksan johtamat sotavoimat vyöryivät Puolan rajan yli ja toinen maailmansota oli "virallisesti" alkanut. Sitä ennen oli kuitenkin länsivaltojen myöntyväisyyspolitiikan myötä tapahtunut paljon: Itävalta oli liitetty Saksaan , Tšekkoslovakian sudeettisaksalaiset (saksankieliset) alueet oli miehitetty, Puolan Saksan puoleinen raja oli käytännössä riisuttu aseista jne.

Nuo aluevaltaukset Hitler oli saavuttanut länsivaltojen kanssa tehdyillä sopimuksilla eli papereilla, joille hän ei uuden valtauksen yhteydessä antanut mitään arvoa. Kuten sanottua edellä mainittu esimerkki on äärivertaus, mutta tosiasia on, että sosiaalipolitiikka on luokkien välistä taistelua, luokkataistelua.

Niin Suomessa kuin muissakin euromaissa on menossa sosiaalisten etujen riisuminen työväenluokalta. Kyseessä on tavallaan julistamaton sota, jossa keskeinen työväline on velkakriisi, jonka keskeinen ilmenemismuoto on valtionvelka. Sen "torjumisessa" kaikki tai lähes kaikki keinot tuntuvat olevan sallittuja.

Työväenluokan ja sen liittolaisten on korkea aika havahtua todelliseen kamppailuun etujensa puolesta.

Kirjoittaja on valtiotieteen tohtori ja erikoistutkija